

DE ØKONOMISKE KONSULENTER

ØKONOMINOTE

TIL ORIENTERING AF
FINANSUDVALGET

Baggrundsorientering om Danmarks produktivitet

Sammenfatning

Produktivitet er hjørnestenen i økonomisk vækst. Aftagende vækst i produktiviteten især de sidste 20 år har dannet grundlag for bekymring i Det Europæiske Råd, som vil have de europæiske lande til at følge systematisk op på udviklingen med henblik på at igangsætte produktivetsfremmende tiltag. Vismændene har fået til opgave at udarbejde det danske bidrag, som offentliggøres tirsdag d. 5. december 2017.

Produktivetskommissionen (2013) har tidligere påvist, at den danske produktivitet haltede efter en række af de lande, vi normalt sammenligner os med. Især hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv bidrog til den lave vækst.

Nye tal viser dog, at Danmark er på niveau med udviklingen i andre sammenlignelige lande og at serviceerhvervene de seneste 5 år har forbedret produktiviteten væsentligt. Tallene ændrer dog ikke på at produktivetsvæksten forsat aftager og på det seneste er kommet under 1 pct. årligt.

Til sidst gennemgås ganske kort tidligere anbefalinger på området og kritikken af disse.

3. december 2017

Kontaktperson

Økonomisk konsulent Fie Rockhill
Lysgaard

Produktivetsråd nedsat på opfordring fra Det Europæiske Råd

Som konsekvens af at den potentielle økonomiske vækst i euroområdet og EU som helhed er blevet væsentligt forringet siden århundredeskiftet, udsendte Det Europæiske Råd i efteråret 2016 en henstilling, som opfordrede hvert EU-land til at oprette et nationalt råd, der er ansvarligt for:

- **Diagnosticering og analyse** af udviklingen i produktiviteten og konkurrenceevnen.
- Uafhængige analyser af **politiske udfordringer** på dette område.

Henstilling har til formål at understøtte politikudvikling, som kan fremme produktiviteten.

Henstillingen er rettet til landene i euroområdet, men tilskynder andre EU-lande til at oprette tilsvarende organer¹, herunder Danmark.

Fra 2017 er der derfor nedsat Produktivetsrådet under De Økonomiske Råds formandskab. Den første rapport fra rådet kommer den 5. december i år.

¹ Det Europæiske Råd: <http://www.consilium.europa.eu/da/press/press-releases/2016/09/20/national-productivity-boards/>

Produktivitetens rådets rapport vil indeholde tre hovedtemaer:

- Hvad ligger til grund for udviklingen i produktiviteten og konkurrenceevnen.
- Anbefalinger til hvad der kan fremme produktivetsudviklingen.
- Vurdere hidtidige tiltag på området.

Dette notat samler i første del op på resultater fra tidligere analyser på området. Anden del fokuserer på anbefalinger, som skal sikre højere produktivetsvækst og kritik af disse.

1. Udviklingen i produktiviteten. Klarer Danmark sig dårligt?

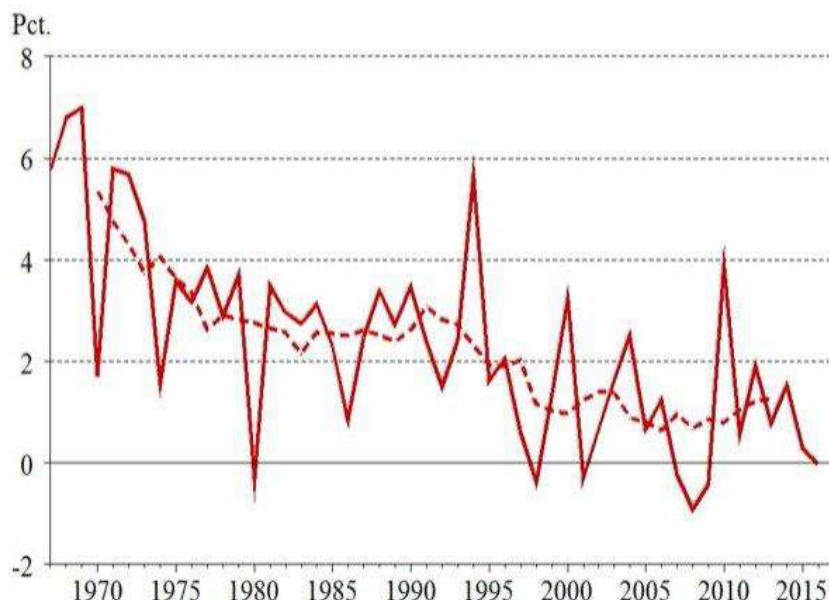
Det kan være svært at måle produktivitet

Et særligt problem i forhold til at måle produktiviteten optræder i de tilfælde, hvor produktionen ikke sælges på et marked, men stilles til rådighed for borgerne uden betaling, som det fx overvejende sker i den offentlige sektor. De beskrevne analyser beskæftiger sig derfor som udgangspunkt med den private del af økonomien.

Aftagende produktivetsvækst

Siden 1970'erne har den danske produktivetsvækst været aftagende. Inden for de sidste 20 år, har væksten været særlig lav.

Figur 1. Årlig bruttoværditilvækst pr. arbejdstime i Danmark

Anm.: Produktiviteten er i figuren opgjort som realt BVT pr. arbejdstime for hele økonomien. Den stiplede kurve er et 7-års centreret, glidende gennemsnit af den årlige produktivetsvækst, og den illustrerer den underliggende tendens i produktivetsvæksten.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken og egne beregninger.

Kilde: Produktivetsrådet: <https://www.dors.dk/produktivetsraad>

Som det fremgår af figur 1, er produktiviteten, som målt ved bruttoværditilvæksten pr. arbejdstime, kun vokset med ca. 1 pct. om året siden slutningen af 1990'erne.

Den aftagende tendens i produktivitetsvæksten har Danmark tilfælles med andre højtudviklede økonomier.

Sammenlignes Danmarks mængdemæssig produktivetsniveau med andre højtudviklede EU-landes, er Danmark gået fra at være blandt de førende nationer i EU i midten af 1990'erne til nu at befinde sig omkring gennemsnittet, *jf. figur 2*.

Generelt viser Produktivitetskommissionens beregninger, at de europæiske landes mængdemæssig produktivitetsvækst har haltet bagefter USA's. USA's produktivitet er i perioden slut 1990'erne - 2014 vokset med knap 1,9 pct. om året – altså knap 1 pct. mere end Danmarks. Det ser dog ud til, at Danmark i løbet af de seneste år er kommet efter dette. Nye tal fra FM og ØIM viser, at Danmark helt har indhentet USA's produktivetsniveau.²

DØRS deler dog ikke ubetinget det sorte syn på dansk produktivitet sammenlignet med andre lande, *jf. en kronik i Politiken 12. oktober 2013*³ De anerkender at Danmark klarer sig mindre godt når man ser på den *mængdemæssig timeproduktivitet*, men at vi er fuldt på højde i forhold til *værdikabelsen pr. time* (indregning af prisudvikling).

Mængdemæssig timeproduktivitet angiver værdien af den mængdemæssige produktion per arbejdstime, hvorimod *værdiskabelse per arbejdstime* også korrigerer for ændringer i bytteforholdet.

Nye data skaber optimisme

En ny analyse fra Kraka (og Peter Birch Sørensen, som også var ledende på Produktivitetskommissionens rapport), anvender samme beregningsmetoder som Produktivitetskommissionen på nyere data og finder, at Danmark relativt set ikke klarer sig dårligere i forhold til andre lande, herunder USA, *jf. figur 2*, som Produktivitetskommissionen ellers konkluderede. Dette skyldes en række tekniske korrektioner og antagelser, herunder opdatering af datagrundlag valg af nyere basisår for købekraftkorrektion, mv.

Krakas beregninger understøtter dog Produktivitetskommissions konklusion om, at produktiviteten (både mængdemæssig og værditilvækst) bliver ved med at aftage (også efter 2010) i Danmark og en række sammenlignelige lande, således at produktiviteten, målt i værdiskabelse pr. arbejdstime, er nede på en gennemsnitlig vækstrate på under 1 pct. i Danmark de seneste 5 år, *jf. tabel 1*.

---

² FMs oplæg i DØR: Seminar om produktivetsarbejdet i DØRS, april 2017, www.dors.dk

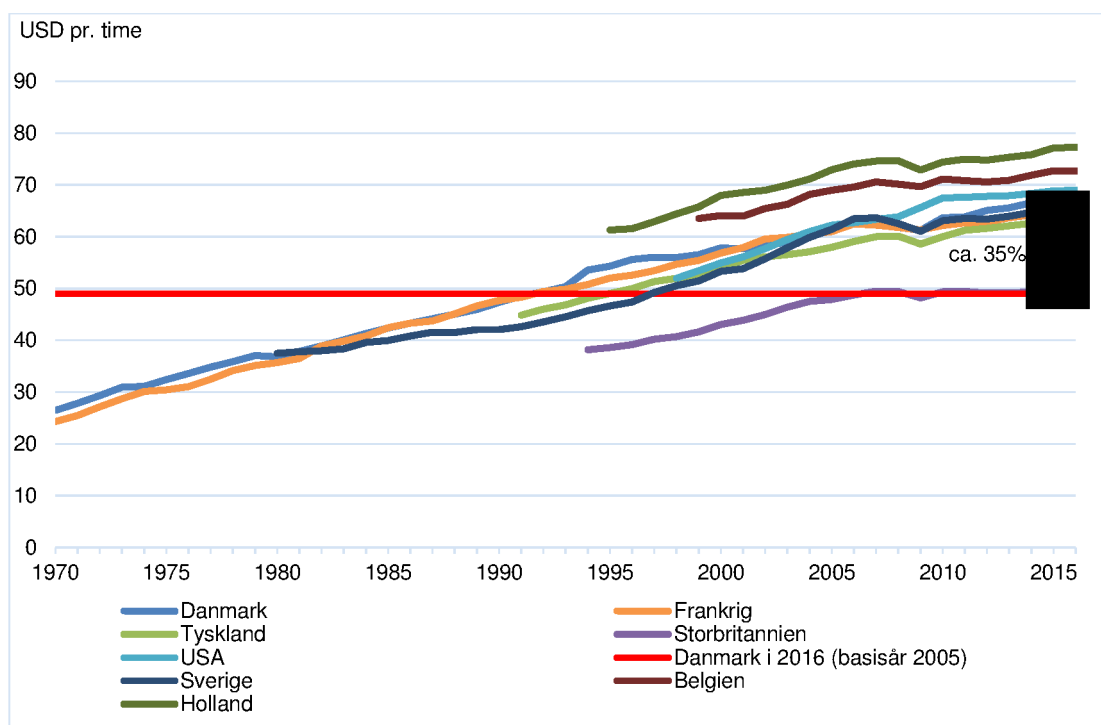
³ <https://www.dors.dk/oevrige-publikationer/kronikker-artikler/dansk-produktivitet-ikke-sa-darligt-enda> relateret til kapitel 2 i rapporten fra efterår 2013.

Tabel 1: Gennemsnitlige årlige vækstrater i real værdiskabelse pr. arbejdstime

	Danmark	Frankrig	Tyskland	Storbritannien	USA	Østrig	Belgien	Holland	Sverige
1998-2006	1,19	1,03	1,20	1,22	1,59	1,20	-	1,08	1,42
1970-1980	3,16	3,80	-	-	-	-	-	-	-
1980-1990	2,60	3,03	-	-	-	-	-	-	1,26
1990-2000	2,03	1,73	-	-	-	-	-	-	2,28
2000-2010	1,29	0,90	1,09	1,42	2,05	1,31	0,86	1,03	1,51
2010-2016	0,93	1,02	1,30	0,34	0,46	0,80	0,51	0,67	1,09

Kilde: Kraka/Deloitte: "Danmarks produktivitet, værdiskabelse og nationalindkomst per arbejdstime", november 2017. Krakas/Deloittes egne beregninger baseret på OECD.stat (2017) og Produktivitetskommissionen (2013).

Figur 2: Real værdiskabelse pr. arbejdstime, Danmark versus store lande (købekraftskorrektion med basisår 2013)

Anm.: Den røde linje markerer Danmarks produktivetsniveau i 2016 ved købekraftskorrektion med basisår 2005.

Kilde: Figur 1 i Kraka/Deloitte: "Danmarks produktivitet, værdiskabelse og nationalindkomst per arbejdstime", november 2017. Krakas/Deloittes egne beregninger baseret på OECD.stat (2017) og Produktivitetskommissionen (2013).

Bytteforholdsgevinster har været en af grundene til at Danmark følger godt med. Krakas beregninger viser, at alene det positive bidrag fra bytteforholdet (at Danmark sælger sine varer dyrere til udlandet end de varer vi køber fra udlandet) tegner sig for hele 0,32 pct. point af den gennemsnitlige vækst på

1,27 pct. i perioden 2000-2010⁴. Bidraget de seneste 5 år er dog væsentligt mindre.

Som nævnt er der en række årsager til Danmarks positive position. Den væsentligste faktor er, at Krakas analyse bruger **et nyere basisår, 2013, for købekraftskorrekturen end Produktivitetskommissionen**, som brugte 2005 som basisår. Idet Danmarks bytteforhold alt andet lige var mere gunstigt i 2013 end 2005, forskyder dette produktivetsniveauet op med ca. 35 %⁵, jf. forskydningen af den røde linje i figur 2 og bilag Y. Det betyder samtidig at bl.a. Storbritanniens og USA's produktivetsniveau bliver relativt lavere.

Hertil kommer at Kraka anvender data til og med 2016, hvor produktivetskommissionen gik frem til 2010. **Efter 2010 er USA's mængdemæssige timeproduktivitet aftaget meget**, fra ca. 2 pct. i 2000-2010 til knap 0,5 pct. i 2011-2016, hvilket gør at Danmark og andre lande haler ind på USA.

En tredje og sidste årsag er **Danmarks Statistiks revidering af historik data for BNP**, som betyder at BNP og dermed timeproduktiviteten opjusteres med 1,6-3,3 pct. i alle år fra 1966-2013.

Helt konkret ses forskellen mellem timeproduktiviteten i 2016 ved basisår 2005, som anvendt af produktivetskommissionen (se også bilag Y) og ved basisår 2013 (senest tilgængelige data) i figur 2. Den røde streg som markerer Danmarks placering ved det gamle basisår, viser et stort positivt niveauskifte i real værdiskabelse pr. arbejdstime på omkring 35 pct., ved at gå fra basisår 2005 til at bruge det senest tilgængelige basisår, 2013.

Bemærk at det kun har betydning for produktivetsniveauet og ikke produktivetsvæksten. Ændring af basisåret er således en væsentlig grund til at Danmark overordnet alligevel ikke klarer sig dårligere end eksempelvis USA. Belgien og Holland ligger noget over de resterende lande, hvilket skyldes højere mængdemæssig timeproduktivitet, som Danmarks bytteforholdsgevinster ikke kan opveje.

Over de sidste knap 20 år ligger Danmark således relativt pænt når der ikke kun tages højde for den "rene" mængdeproduktivitet, men også den indkomst der skabes ved bytteforholdsgevinster og udlandsformue (og forrentning af denne). Af figur 3 fremgår det at en relativt stor del af årsagen til at nationalindkomsten pr. arbejdstime ligger pænt sammenlignet med andre lande, netop skal findes i form af pris- og formuegevinster. Dette bekræfter DØRS' positive syn på værdiskabelsen pr. arbejdstime tilbage i 2013.

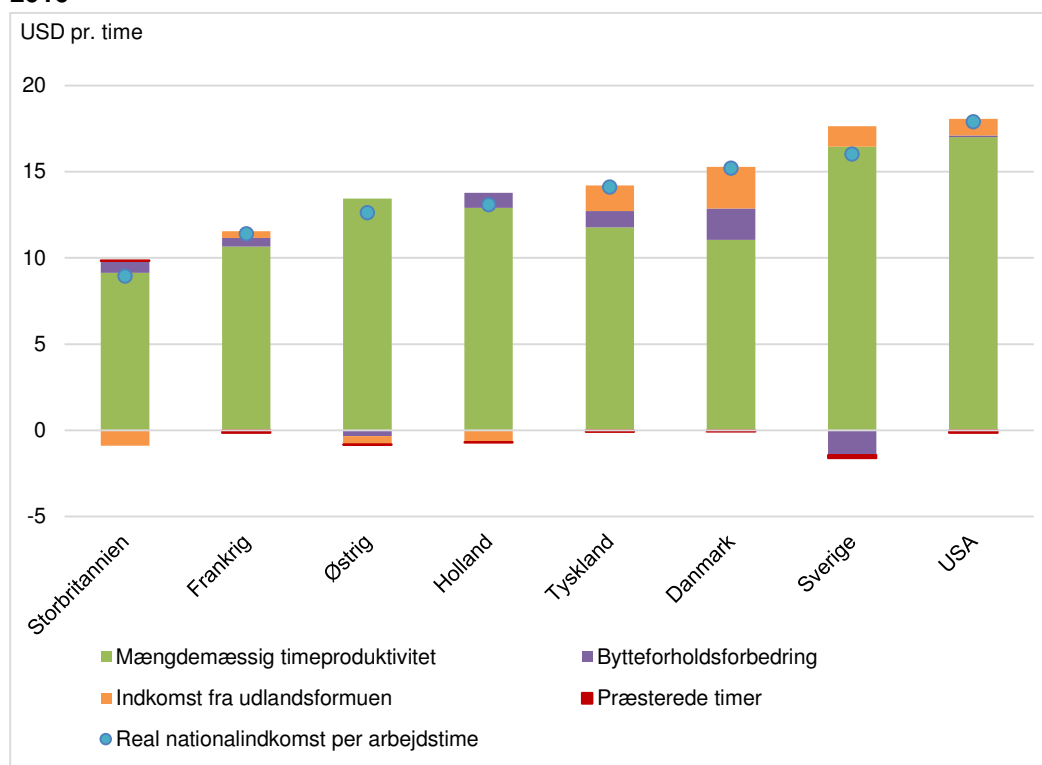
Målt på mængdemæssig timeproduktivitet alene, er Danmark stadig noget efter både Sverige og USA.

---

⁴ Jf. tabel 3 i "Danmarks produktivitet, værdiskabelse og nationalindkomst per arbejdstime", november 2017.

⁵ Det er ikke kun tilfældet i 2016, forskydningen er tilsvarende stor bagud i tid.

Figur 3: Bidrag til væksten i real nationalindkomst pr. arbejdstime, 1998-2016

Anm: Effekten af den mængdemæssige timeproduktivitet er opgjort for uændret antal præsterede timer.

Kilde: Kraka/Deloitte: "Danmarks produktivitet, værdiskabelse og nationalindkomst per arbejdstime", november 2017. Krakas/Deloittes egne beregninger baseret på OECD.stat (2017) og Produktivitetskommissionen (2013).

Hvor stammer den lave produktivitetsvækst fra?

Danmark klarer sig altså relativt godt i forhold til andre lande, men det ændrer ikke på at væksten forsat aftager.

DØRS dekomponerer i efterårsrapporten 2017 den aftagende produktivitetsvækst, og viser at den aftagende vækst siden 1960'erne hovedsageligt skyldes mindre produktivitetsvækst i hovedsektorerne og kun i beskeden omfang sektorforskydninger fra højproduktive sektorer til lavproduktive⁶. Herunder finder de, at forskydninger indenfor industrisektoren bidrager positivt både til timeproduktivitet og værdiskabelse, mens forskydninger indenfor servicesektoren bidrager negativt til timeproduktivitet, men at dette mere end opvejes af positivt bidrag til værdiskabelsen, set over de seneste 70 år⁷. De seneste år har bidraget fra brancheforskydninger dog været svagt negativt.

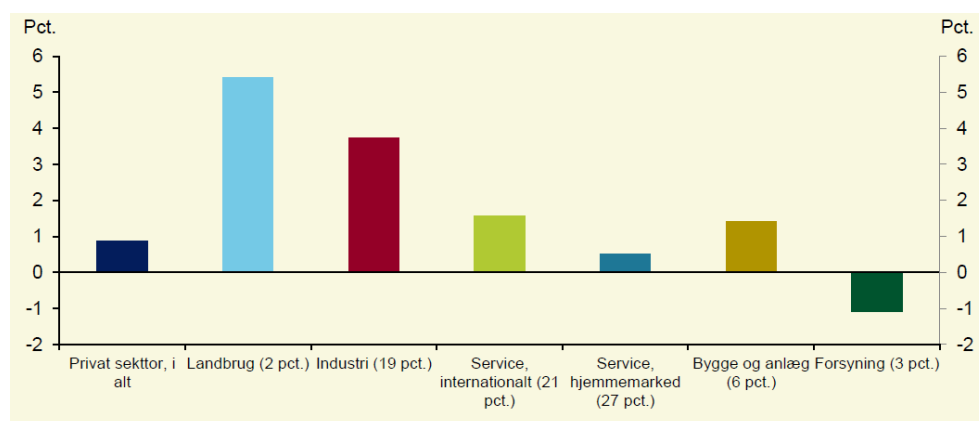
⁶ Jf. DØRS efterårsrapport 2017.

⁷ Jf. DØRS efterårsrapport 2017, s. 196.

På tværs af brancher påviser nationalbanken, at det generelt er store, ældre og eksportorienterede virksomheder, der trækker produktivitetsvæksten op⁸.

Siden 1960'erne har branchesammensætningen i dansk økonomi gennemgået betydelige forandringer. Den økonomiske aktivitet er gradvist flyttet fra landbrug og industri til servicebranchen, som i dag fylder omkring tre fjerdedele af økonomien, målt på såvel beskæftigelsesandelen som andelen af værdiskabelsen (nominelt BVT)⁹.

Figur 4. Produktivitetsvækst på tværs af brancher 2006-2015

Kilde: Finansministeriet. Slides til brug for DØRS' produktivitetseminar april 2017:

https://www.dors.dk/files/media/produktivetsraad/doers170424_finansministeriet_andersborup.pdf

Både Produktivitetskommissionen og Finansministeriet¹⁰ har tidligere peget på, at især den meget beskedne vækst i produktiviteten i serviceerhvervene har bidraget væsentligt til den aftagende stigning i produktiviteten, *jf. figur 4*. Serviceerhvervene – der dækker over så forskellige typer af virksomheder som fx detailforretninger, transportfirmaer og advokater – udgør over halvdelen af Danmarks økonomi¹¹. Derfor er det netop også i disse erhverv, at der er størst potentiale for at hæve produktiviteten. Finansministeriet vurderer, at der er tegn på, at en stor andel af produktionsressourcerne i privat service er bundet i lavproduktive virksomheder, hvorimod en stor del i industrisektoren er bundet i højproduktive virksomheder¹².

Tal fra en analyse fra Økonomi- og Indenrigsministeriet¹³ tidligere på året viser, at ligesom produktiviteten generelt er forbedret siden 2010, så ses også en væsentlig forbedring i produktiviteten i hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv, som i 2011-2015 er vendt fra negativ/ingen til positiv vækst og

⁸ Danmarks Nationalbank: "Spredning af ny viden gavner virksomhedernes produktivitet", september 2017, s. 9

⁹ De Økonomiske Råds efterårsrapport 2017

¹⁰ "Finansredegørelse 2014" (Finansministeriet), kap 4.

¹¹ Faktaark til Produktivitetskommissionens rapport, 8. april 2013, side 1.

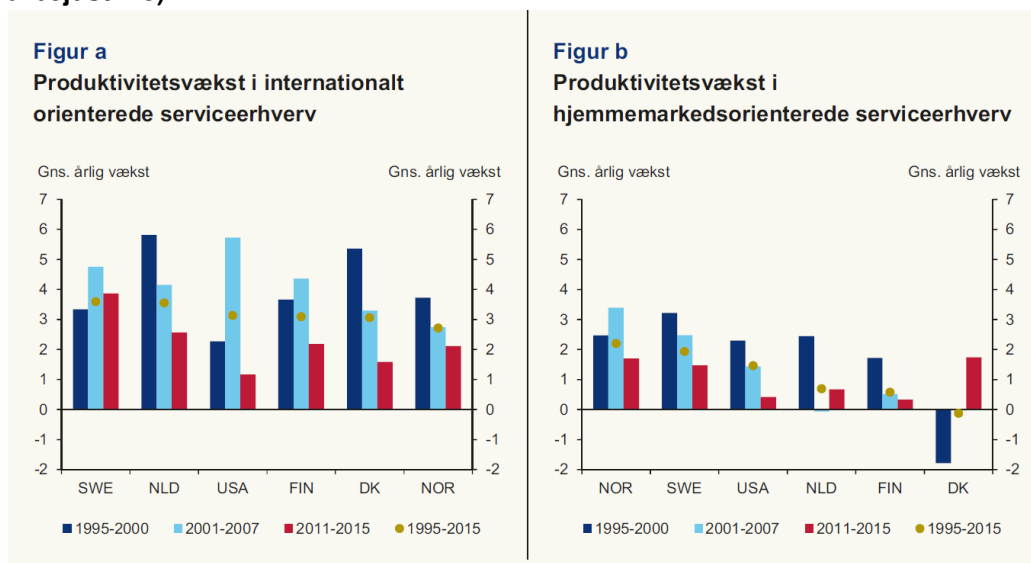
¹² Finansministeriet "produktivitet og konkurrence", 2016, boks 1.

¹³ ØIM: "Har Danmark stadig en produktivitetssudfordring?", april 2017.

tilmed højere produktivitet end en række sammenlignelige lande, herunder USA, jf. figur b.

Præcis hvor stor effekt den forbedrede produktivitet i hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv har haft på den samlede produktivitet i Danmark og Danmarks styrkede position i forhold til andre lande, er dog svært at sige.

Figur a og b. Produktivitetsvækst i pct. i serviceerhverv (værditilvækst pr. arbejdstime)

Anm.: Produktiviteten er målt som BVT pr. arbejdstime. BVT er opgjort i kædede 2010-priser. Data fra Norge og Sverige går til og med 2014. Data fra Holland starter i 1996. Inndelingen af serviceerhvervene på henholdsvis hjemmemarkeds- og internationalt orienterede erhverv følger Produktivitetskommissionen, dog med visse afvigelser for USA. Der ses ikke på udviklingen i 2008-2010, da den var præget af store konjunkturbetingede udsving som følge af finanskrisen.
 Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriet, *Har Danmark stadig en produktivitsudfordring?*, april 2017.

Finansministeriet har tidligere vurderet i en analyse fra 2016, at "Potentialet for at hæve produktiviteten gennem forbedret fordeling af produktionsressourcerne på tværs af virksomheder kan under forskellige forudsætninger opgøres til 15-30 mia. kr. målt ved BVT, hvor de største bidrag kommer fra serviceerhvervene."¹⁴ Vurderingen hviler mere konkret på en vurdering af de teoretiske gevinster der ville være, hvis mindre produktive brancher (især service) opnåede samme begrænsede spredning i mark up'er og/eller samme niveau for mark up'er som de mest produktive (især industrien).

Det er svært at sige, om Krakas nye og mere positive tal for serviceerhvervenes produktivitet vil give anledning til en nedjustering af den teoretiske gevinst.

Nyere data giver således ikke anledning til et særskilt dansk produktivetsproblem. Det affejer dog ikke baggrunden for Det Europæiske

¹⁴ FM "Økonomisk analyse – produktivitet og konkurrence", 2016, s.6.

Råds indstilling, som tog afsæt i en vedvarende aftagende vækst i produktiviteten.

2. Produktivitetskommissionens anbefalinger

Ifølge Produktivitetskommissionen vil det kræve en vedvarende indsats over en bred front at hæve produktivitetsvæksten¹⁵. Der er brug for at sætte ind på en lang række forskellige områder, både i den private og offentlige sektor.

Kommissionen har således fremlagt omkring 200 mere eller mindre konkrete politiske tiltag og anbefalinger, med henblik på at få løftet produktiviteten. Disse anbefalinger er fremlagt i slutrapporten fra 2014 og er fordelt på 7 hovedområder.

De cirka 200 anbefalinger er i rapporten kortet ned til 25 hovedanbefalinger¹⁶, der alle falder ind under en af de 3 nedenstående områder:

Produktivitetskommissionen har anbefalet at sætte særligt ind på tre områder:

- 1) Styrk konkurrence, dynamik og internationalisering i erhvervslivet bl.a. ved hjælp af mindre regulering, mere mobilitet, omlægge skatter fra indkomst til skatter på ejendom og derudover foreslås øget betaling i trafikken.
- 2) Styrk kvaliteten af uddannelserne og deres værdi for arbejdsmarkedet.
- 3) Skab gode rammer for nye løsninger og effektivitet i det offentlige bl.a. ved afbureaukratisering, regelforenkling og øget konkurrence om offentlige opgaver.

3. Kritik af anbefalinger

Produktivitetskommissionens anbefalinger skabte debat mellem forskerne og erhvervsledere. I nedenstående afsnit vil der blive gennemgået nogle af de vedholdte kritikpunkter.

Afbureaukratisering og resultatstyring af den offentlige sektor

Produktivitetskommissionens grundlag for anbefalinger om afbureaukratisering og resultatstyring i den offentlige sektor er blevet kritiseret af forskerne Peter Bjerre Mortensen og Mads Leth Felsager Jakobsen¹⁷. Kritikken går på at kommissionen har overdrevet regel- og lovtilvæksten. En kritik, som forekommer berettiget, idet kommissionen i deres opgørelse af regler og love har talt både ændringer i eksisterende regler og regler, der udstedes for at ophæve tidligere regler med.

Peter Birch Sørensen anerkender kritikken og deres resultater som valide, men fastholder standpunktet, at et øget antal nye regler sænker produktiviteten. De to forskere svarer tilbage, at der ofte er mange regler i institutioner, hvor der i forvejen kan være vanskeligheder, og at det dermed kan komme til at se ud som om det kører dårligt pga. de mange regler, men kausaliteten er svær at drage konklusioner om.

---

¹⁵ Produktivitetskommissionen, slutrapport, 2014.

¹⁶ Se bilag 1 for alle 25 anbefalinger.

¹⁷ Jf. artikel i Djøf-bladet nr. 10 maj, 2015: <http://aparte.ipapercms.dk/Djoefbladet/2015/10/>

Forskningschef i Trygfonden Anders Hede kritiserer anbefalingen om at bruge resultatstyring i den offentlige sektor, idet han argumenterer for, at der ikke eksisterer nogen videnskabelig evidens for at resultatstyring rent faktisk øger produktiviteten i den offentlige sektor. Han er bekymret for om kommissionens anbefaling af resultatstyring vil føre til at man måler det forkerte, fordi det rent metodisk kan være svært for de ansatte i den offentlige sektor at bruge resultaterne til at øge produktiviteten.¹⁸

Detailsektor

Christen Sørensen, fhv. overvismand har kritiseret Produktivitetskommissionens analyser af udviklingen indenfor detailhandel for at være fejlbehæftede. Han hævder¹⁹, at kommissionens anbefalinger ikke er mulige at drage ud fra det anvendte talmateriale, idet timeproduktiviteten ikke tager højde for ændringer i bruttoavanceprocenten, og at produktivitetsvæksten i detailhandlen generelt er undervurderet. Han mener derfor at Kommissionens anbefalinger, om bl.a. liberalisering af planloven, hviler på et misvisende grundlag. Kritikken er dog blevet tilbagevist af Produktivitetskommissionen, der i et notat²⁰ har opstillet en række faglige argumenter for deres opgørelsesmetoder, for at underbygge anbefalingen.

Dette dokument er udarbejdet af Folketingets Administration til brug for medlemmer af Folketinget. Efter ønske fra Folketingets Præsidium understøtter Folketingets Administration det parlamentariske arbejde i Folketinget, herunder lovgivningsarbejdet og den parlamentariske kontrol med regeringen ved at yde upartisk faglig bistand til medlemmerne. Faglige noter udarbejdet af Folketingets Administration er i udgangspunktet offentligt tilgængelige.

¹⁸ Samfundsøkonomen, 27. maj 2015

¹⁹ Christen Sørensen: "Produktivitetskommissionens analyse af produktivitetsudviklingen i Detailhandlen"

²⁰ Produktivitetskommissionen: "Svar på Christen Sørensens kritik af produktivitetskommissionen"

Bilag 1: Produktivitetskommissionens 25 hovedanbefalinger

Styrk konkurrence, dynamik og internationalisering

- 1) Fjern regulering, der afskærmer hjemmemarkedet og begrænser konkurrencen.
- 2) Styrk mobiliteten af varer, serviceydelser, investeringer, viden og arbejdskraft over landegrænserne.
- 3) Styrk konkurrencelovgivningen, så den kommer på niveau med bedste praksis i EU.
- 4) Begræns brugen af konkurrence-, kunde- og jobklausuler gennem skærpet lovgivning.
- 5) Prioriter de offentlige udgifter med blik for, hvordan de påvirker produktiviteten.
- 6) Brug skattepolitikken til at styrke produktiviteten, bl.a. ved at omlægge fra skatter på indkomst til skatter på ejendom og ved at fjerne overbeskatning af aktiv erhvervsindkomst.
- 7) Investér kun i infrastruktur, når det er samfundsøkonomisk rentabelt.
- 8) Brug betaling til at reducere trængslen i trafikken.
- 9) Sørg for at energi- og klimapolitikken fremmer omkostningseffektivitet i energiproduktion og -distribution

Styrk kvaliteten af uddannelserne og deres værdi for arbejdsmarkedet

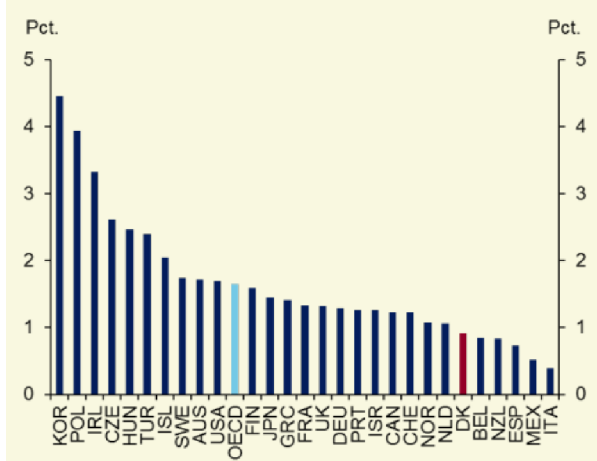
- 10) Giv de videregående uddannelsesinstitutioner langt stærkere tilskyndelser til at levere uddannelser med høj studieintensitet og efterfølgende høj beskæftigelse og løn.
- 11) Giv de videregående uddannelsesinstitutioner bedre mulighed for at udbyde kortere og mere praktisk orienterede uddannelser, der afspejler arbejdsmarkedets behov.
- 12) Giv de uddannelsessøgende væsentligt stærkere økonomiske tilskyndelser til at vælge uddannelser med gode beskæftigelses- og indtjeningsmuligheder.
- 13) Giv de uddannelsessøgende nem adgang til sammenlignelige nøgletal for uddannelsernes kvalitet og relevans for arbejdsmarkedet.
- 14) Evaluér gymnasireformen og efterfølgende - når erhvervsuddannelsesreformen er gennemført – ungdomsuddannelserne under ét. Vurdér på den baggrund, om der er behov for en mere gennemgribende reform af ungdomsuddannelserne.
- 15) Fortsæt med at styrke det faglige niveau i folkeskolen, herunder især i dansk og matematik, ved at styrke læreruddannelsen og skabe gennemsigtighed om skolernes resultater i form af bl.a. eksamensresultater og elevernes videre uddannelse

Skab gode rammer for nye løsninger og effektivitet i det offentlige

- 16) Arbejd systematisk med afbureaukratisering og regelforenklning.
- 17) Indgå brede og fleksible offentlige overenskomster.
- 18) Mål på og styr efter resultater for borgerne.
- 19) Øg fokus på tydelig ledelse, motivation og trivsel.
- 20) Skab bedre sammenhæng mellem medarbejdernes kompetencer, præstationer og løn.
- 21) Skab konkurrence om alle offentlige opgaver, der egner sig til det
- 22) Gør det attraktivt at byde på offentlige opgaver.
- 23) Inddrag private virksomheder, medarbejdere og brugere i at udvikle og nytænke den offentlige opgaveløsning.
- 24) Indret den økonomiske styring, så den fremmer langsigtet planlægning og effektiv udnyttelse af udgiftsrammen.
- 25) Indret afregningsordninger mellem myndigheder, så de understøtter samarbejde og tilskynder til en effektiv arbejdsdeling

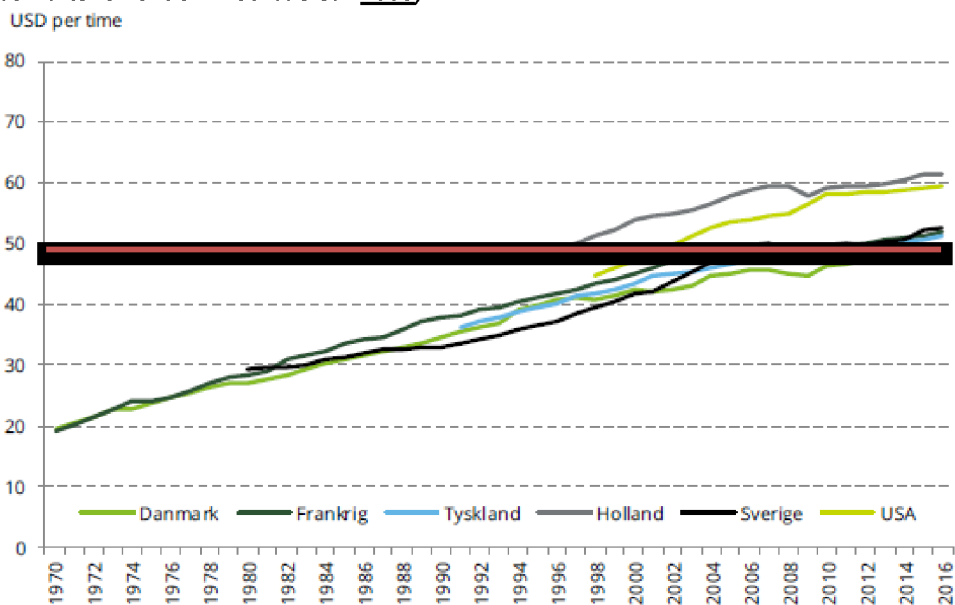
Bilag 2: Finansministeriet: "Økonomisk analyse - Produktivitet og konkurrence", januar 2016

Timeproduktivtetsvækst i OECD-lande, 1995-2014

Kilde: Danmarks Statistik, OECD og FMs egne beregninger.

Bilag Y: Real værdiskabelse pr. arbejdstime, Danmark versus store lande (købekraftskorrektion med basisår 2005)

Anm.: Den røde linje markerer Danmarks produktivetsniveau i 2016 ved købekraftskorrektion med basisår 2005.

Kilde: Figur 20 i Kraka/Deloitte: "Danmarks produktivitet, værdiskabelse og nationalindkomst per arbejdstime", november 2017. Krakas/Deloittes egne beregninger baseret på OECD.stat (2017) og Produktivitetskommissionen (2013).